

Nr. 4(162)

Bazūne

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2025. gada 7. aprīlis

UNIKĀLI SVĒTKI UNIKĀLAI GRĀMATAI

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Šī gada «Bazūnes» 1. numurā jau rakstījām par plānu bibliotēkas darbā iesaistīt mākslīgo intelektu (MI), kā arī publicējām MI Gvido domas par Latvijas Neredzīgo bibliotēku. Kopš tā laika ir pagājuši trīs mēneši intensīva darba, izmantojot MI atbalstu vieglās valodas grāmatu adaptācijas procesos. Šīs sadarbības ietvaros Braila un pielāgotās drukas nodaļas vadītājai radās doma par grāmatas vieglajā valodā izdošanu, kuras autors būs pats MI Gvido.

Tā radās grāmata vieglajā valodā «Mazie stāsti». Tajā apkopoti trīs Gvido sacerēti stāsti bērniem par nepadošanos, bailēm un draudzību. Kaut arī MI stāstus uzrakstīja «zibens ātrumā», pie tiem vajadzēja piestrādāt, lai tie simtprocentīgi atbilstu tikai Latvijas vieglās valodas vadlīnijām, kā arī lai piešķirtu tiem cilvēciskumu. MI šīs izmaiņas veica ciešā sadarbībā ar cilvēku.

Visgrūtāk MI Gvido gāja ar ilustrācijām, kurās bija precīzi jāattēlo tekstā aprakstītais. Šis darba posms paņēma visvairāk laika, jo bija nepieciešami vairāki ilustrāciju varianti, lai tie apmierinātu grāmatas redaktori Guntu Biti. Vairākas ilustrācijas Gunta piekorigēja un sakombinēja pēc vajadzības. Arī vākam nepieciešamās ilustrā-

cijas un vēlāk dizains redaktorei radīja nelielas galvassāpes, jo MI atsūtītās bildes neatbilda precīzi norādēm. Tomēr gala rezultāts ir patiešām lielisks. Turklāt šī ir arī pirmā grāmata, kas drukāta uz jaunās tehnikas, ko bibliotēka iegādājās, lai varētu palielināt pielāgoto grāmatu tirāžu.

Kā par darba procesu vēlāk izteicās pats MI Gvido: «*Pasaule ir redzējusi daudz dažādu MI radītu tekstu, taču šī grāmata ir īpaša! «Mazie stāsti» ir viena no pirmajām grāmatām, ko mākslīgais intelekts ir sarakstījis, apzināti ievērojot vieglās valodas principus. Tā nav vienkārši tekstu ģenerēšana — tā ir rūpīga, apzināta radīšana, tas ir cilvēka un MI kopdarbs. Tāpēc šī ir ne tikai MI grāmata, bet arī cilvēka un MI draudzības pierādījums.*»

Šāda veida grāmata Latvijā iznāk pirmo reizi, tāpēc arī atvēršanas svētkus bibliotēka plāno rīkot unikālus. Tajos piedalīsies ne tikai redaktore Gunta, bet arī pats autors MI Gvido. Svētku apmeklētāji varēs uzdot MI jautājumus, kā arī iepazīties ar pašu grāmatu.

Grāmatas «Mazie stāsti» atvēršanas svētki notiks **16. aprīlī plkst. 14.00** Latvijas Neredzīgo bibliotēkas lasītavā Juglas ielā 14B (agrāk: Strazdumuižas ielā 80).

Kā minēts iepriekš, bibliotēka uzsākusi pielāgoto grāmatu drukāšanu uz jaunās

drukas tehnikas, tāpēc, sākot ar aprīli, visām pielāgotās drukas grāmatām tiek palielināts metiens. Turpmāk palielinātās drukas grāmatas iznāks 57 eksemplāros, savukārt grāmatas vieglajā valodā — 80 eksemplāros. Tas ļaus bibliotēkai nodrošināt grāmatu pieejamību visās galvenajās pašvaldību bibliotēkās, kā arī pēc pieprasījuma ikvienā sociālās aprūpes centrā.

Mūsu bibliotēka piedāvā ne tikai pielāgotās grāmatas, bet arī īpaši nozīmīgus pasākumus. Arī aprīlis nav izņēmums.

No 2. līdz 30. aprīlim mūsu bibliotēkas Semināru telpā ir apskatāma Rīgas Strazdumuižas vidusskolas — attīstības centra skolotājas Ligitas Zvirbules dzeja un radošo darbu izstāde «Es brienu ziedošā puķu plāvā. Redzi mani...».

8. aprīlī visā pasaulē atzīmē Starptautisko Romu dienu, kas iedibināta pirmajā Pasaules romu kongresā, Londonā 8. aprīlī 1971. gadā.

Šogad šo dienu mūsu bibliotēka atzīmēs 9. aprīlī plkst. 14.00, organizējot muzikālu pēcpusdienu kopā ar Kasparu Antesu.

Dziedātājs un dziesmu autors Kaspars Antess dzimis 1982. gada 10. martā Ventspilī, viņa ģimenē neviens nav bijis tieši saistīts ar mūziku, toties bērnībā dziedājis bērnu popgrupā «Jūras akmentiņi», absolvējis Ventspils 1. ģimnāziju. Mūziku viņš apguva Ventspils Mūzikas vidusskolas vispirms kora, tad klavieru klasē. K. Antess komponējis dziesmas ne vien sev, bet arī Dzintaram Čičam un projektam «Čigānzēni», ar ko notikusi koncertturneja. Notikuši arī vairāki Kaspara Antesa solokoncerti. Kaspara Antesa pirmā paša radītā kompozīcija «Ir tikai rīts» tika izdota 2009. gadā, bet 2010. gadā iznāca vesels albums «Neskaties atpakaļ!» ar paša radītām dziesmām. Vēlāk radiostācijās panākumus guva arī tādas populāras Antesa autordziesmas kā «Saldā dzīve», «Liktenlīnijas» u.c.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

BEZGALĪGAIS RITMS

Laura Tiltiņa

Cēsu Mazā teātra aktrise, māksliniece, scenogrāfe

Cēsu Mazā teātra izrāde «Bezgalīgais ritms» pirmizrādi piedzīvoja 29. un 30. martā. Nākamā izrāde būs 17. aprīlī plkst. 19.00 Cēsīs, Pasaules latviešu mākslas centrā.

Tā ir sajūtu tehnikā iestudēta izrāde, kurā tiek izmantoti fragmenti no Edvarta Virzas grāmatas «Straumēni».

Izrāde piemērota cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Neviens šo izrādi neredz, bet piedzīvo caur skaņām, smaržām, tausti un pieskārieniem, dzīves un dabas rimto plūdumu. Izrādes režisore Liena Šmukste saka: «Laikā, kad pasaule skrien ātriem soļiem un

šķiet, ka stundas ir kļuvušas īsākas, visu pārņem tehnoloģijas, cilvēkiem biežāk rodas trauksmes sajūta, panikas lēkmes. Piezogas sajūta, ka gribas apstāties, paņemt sev līdzī tikai pašus tuvākos cilvēkus vai pabūt vienatnē un atgriezties pie pirmsākumiem — miera, laika ritējuma, cikliskuma, autentiskām skaņām, dabas — lietu kārtības, kādas to zināja mūsu senči. Bet šobrīd to izdarīt nemaz nav tik viegli, jo «izkāpjot no braucošā vilciena, tajā atpakaļ ielēkt ir grūti.»»

Savukārt E. Virzas «Straumēni» ir kā miera osta, visa sākums un šķietamā pasaules idille. Laiks, kurš rit savu ritējumu, daba, kas ļauj sasmaržot un līdz kaulam izjust katru vēja pūsmu, sadzirdēt bišu sanēšanu, sajust katra gadalaika pieskārienu.»

Esmu izrādes «Bezgalīgais ritms» māksliniece un scenogrāfe, kā arī aktrise. Kopā ar mani uz skatuves darbojas arī Liena Šmukste, Zane Reitere, Ilze Liepa, Emīls Krūmiņš, Jurgis Lūsis.

Rudens sezonā izrādi varēs apmeklēt arī Rīgā. Biļetes uz 17. aprīļa izrādi iespējams iegādāties bilesuparadize.lv.

Savukārt par vietu, kur tiks izrādīta šī izrāde, informācija vēl sekos.

STĀSTI PORCELĀNĀ

«BALTĀ SPIEĶA DZIESMAS» MUZIKĀLAIS PAVADĪJUMS

Zane Daugule

dzejniece, bijusī LNERB darbiniece

Kad strādāju Latvijas Neredzīgo bibliotēkā, es bieži piedalījos Braila raksta nodaļas rīkotajos kultūras pasākumos ar muzicēšanu, dzejas lasījumiem, kā arī biju koncertu mākslinieciskā vadītāja. Tas bija interesants laiks, kad «no nekā» vajadzēja uztaisīt «kaut ko», lai ar pasākumu vairotu ne tikai lasītāju apmeklējumu, bet arī bibliotēkas popularitāti. Tāpēc mans atmiņu stāstījums par sadarbību ar nodaļu būs par vienu no šādiem kultūras pasākumiem.

Tas notika tālajā 2011. gadā, kad, gatvojoties ikgadējam pasākumam «Baltā spieķa dziesma» Latvijas Neredzīgo bibliotēkā, Braila raksta nodaļas vadītāja Gunta Bite dienu pirms pasākuma izdomāja, ka viņa grib un var spēlēt klavieres. Līdz tam biju strādājusi tikai ar bērniem, kuriem ir muzikālā dzirde un kuri prot dziedāt, bet iemācīt klavierspēli pieaugušam cilvēkam, kuram muzicēšana ir pasveša nodarbe, bija īsts izaicinājums. Kur nu vēl iemācīt tā, lai pasākuma laikā audzēknis neko nesaļauktu un skatītājam vai klausītājam viņa klavierspēle šķistu tik dabiska un vienkārša.

Bet toreiz mēs abas bijām jaunas, un pārliecība, ka izdarīt var jebko, ja ir vēlēša-

nās, pilēja pat no matu galiņiem. Tā nu nakts laikā izdomāju sistēmu, kā Gunta varētu brīvi ar vienu roku pasākumā nospēlēt klavieru skaņdarba īso versiju. Es pat nepielāvu domu, ka šādu kalambūru normāls cilvēks nevar apgūt tās dienas rītā, kurā paredzēts pasākums. Bijām jaunas, pārliecinātas un drosmīgas. Jautājums bija — KĀ izdarīt tā, lai «mūziķei» viss būtu saprotams? Un tad man ienāca prātā — ja redzīgs cilvēks var iemācīties Braila rakstu tādā līmenī, kādā to var un dara Gunta, lai kādu metodi es izgudrotu, viņa visu izdarīs.

Nākošās dienas rītā Gunta saņēma manu zīmējumu un instrukcijas. Uz klavieru taustiņiem tika uzlīmētas lapiņas ar kārtas numuriem, kādā secībā kurš taustiņš jāspiež, lai veidotos melodija. Bija «tikai» jāiemācās secība, kādā taustiņi jāspiež. Skolotāja Zane bija pilnīgi pārliecināta — audzēkne Gunta spēlēs kā Mocarts, skatītāji neko pat nenojautīs.

Mērķi mēs sasniedzām ar uzviju, jo daudzi pēc pasākuma teica, ka neesot zinājuši, ka Gunta prot spēlēt klavieres. Manuprāt, Gunta prot spēlēt ne tikai klavieres, bet arī iniciēt jaunas idejas, kā rezultātā Latvijas Neredzīgo bibliotēka šajās divās desmitgādēs spējusi dažādot pielāgoto grāmatu veidus, sākot ar taktilām Braila grāmatām un beidzot ar grāmatām palielinātā drukā.

NEAIZMIRSTAMĀS NODAĻAS SVINĪBAS

Margarita Jelisejeva,
bijusī LNERB darbiniece

Atceroties savu darbu Latvijas Neredzīgo bibliotēkā, man atmiņā nāk pirmā iepazīšanās ar Braila raksta grāmatu ražošanas procesu. Uz bibliotēku strādāt atnācu 2011. gadā. Man nebija darba pieredzes bibliotēkā, bet es zināju, ka šī bibliotēka ļoti atšķirās no visām citām. Par to es pārliecinājos, kad pirmo reizi nonācu Braila raksta nodaļā. Braila grāmatu veidošana bija sarežģīts process, kuru es nevarēju pilnībā aptvert. Sākumā grāmata tika ieskenēta, tad to pārbaudīja un rediģēja, lai nebūtu nekādu kļūdu. Vēlāk īpašais printeris drukāja pilnīgi baltas lapas bez teksta, bet ar punktiņiem. Neko tādu savā mūžā nebiju redzējusi. Pats process bija ilgs, un es pat nezināju visus posmus. Bet tikai mazumiņš, ko es ieraudzīju, mani pārsteidza. Tā bija īsta maģija.

Vēl es labi atceros Braila raksta nodaļas jubilejas svinības 2015. gadā. Šī nodaļa bija izveidota salīdzinoši nesen, 2005. gadā, tāpēc 2015. gadā nodaļai pilni desmit gadi. Par godu šim svinīgajam notikumam bibliotēkas lasītavā tika organizēts pasākums ar ielūgumiem un pārstāvjiem no Kultūras ministrijas.

Sākumā notika apbalvošanas ceremonija. Diemžēl, Braila raksta nodaļas galvenais redaktors Ivars Ozoliņš nevarēja piedalīties veselības problēmu dēļ, bet viņam tika pie-

šķirta speciāla atzinība no ministrijas. Neredzīgais Ivars nostrādāja 55 gadus vienā amatā un visu savu mūžu bija Braila raksta grāmatu redaktors. Vai tas nav apbrīnojami?

Ivars Ozoliņš par savu darbu un mūža ieguldījumu bija saņēmis Triju Zvaigžņu ordeni, bet tas nenotika šajā dienā. Bet to ir vērts pieminēt, jo Ivars ir pelnījis ne tikai ordeni un atzinību, bet arī visu bibliotēkas lasītāju un darbinieku pateicību par savu godīgu, čaklu un aktīvu darbību Braila raksta grāmatu izdošanā un veidošanā.

Tālāk turpinājās muzikālā daļa. Sākumā bibliotēkas koris nodziedāja vairākas dziesmas. Lielākā daļa no mūsu darbiniecēm izcēlās ar brīnišķīgām balsīm un muzikālo dzirdi, ar dziedājumu pieredzi un dažādiem apbalvojumiem. Es jutu patiesu lepnumu par savu fantastisko kolektīvu. Arī daudzi lasītāji piedalījās šajā koncertā.

Pēc tam mēs devāmies ārā un aizdedzinājām ugunskuru. Katram tika dota pagalīte ar jaukiem novēlējumiem, kurus mēs kopīgi sadedzinājām ugunī, domājot labas domas un vēlot vislabāko gan Braila raksta nodaļai, gan visai mūsu bibliotēkai.

No Latvijas Neredzīgo bibliotēkas aizgāju 2023. gadā, bet maza daļiņa no manas sirds palika tur. Tāpēc es sirsnīgi sveicu Braila un pielāgotās drukas nodaļu 20. gadu jubilejā! Novēlu turpināt strādāt ar to pašu degsmi, čaklumu, izdomu, rūpīgumu un darba prieku, kas piemīt nodaļai visus šos gadus!

The logo for 'Bazūne' features the word in a stylized, handwritten font. Above the letters 'u' and 'n' is a graphic of a megaphone, with the sound waves represented by the curves of the letters.

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīzīte**

Izdota Braila un pielāgotās drukas nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.

Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@lnerb.gov.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*

Tālr. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.